

Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία

03 / 22

12 Οκτωβρίου 2022

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Επισκόπηση Τριμηνιαίας

Θετική δυναμική της οικονομίας σε δύσκολο παγκόσμιο περιβάλλον (1)

- Η νέα διεθνής κρίση έχει ρίζες σε βάθος χρόνου
  - Μη συμβατικά επεκτατική νομισματική πολιτική επί μακρόν
  - Πανδημία: Ανισορροπίες μεταξύ παραγωγής και ζήτησης, καθώς και στα δημοσιονομικά
  - Γεωπολιτική αστάθεια
  - Στρεβλώσεις στην αγορά ενέργειας
- Η αντιμετώπιση της κρίσης απαιτεί συντονισμένη δράση και δομικές αλλαγές
  - Νομισματική πολιτική: Ισορροπία μεταξύ στόχου πληθωρισμού και παγίδας ύφεσης
  - Δημοσιονομική πολιτική: Περιορισμένος χώρος, στοχευμένες παρεμβάσεις
  - Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις: κομβικές, προϋποθέσεις η αξιοπιστία και το πολιτικό κεφάλαιο
- Ο κίνδυνος ύφεσης, ειδικά στην Ευρώπη, είναι πλέον υψηλός
- Η πρόκληση του υψηλού και επίμονου πληθωρισμού
  - Βραχυπρόθεσμα θετικές επιδράσεις: σε χρέος με σταθερά επιτόκια, σε ονομαστικά δημόσια έσοδα
  - Αρνητικές επιδράσεις: κόστος διαβίωσης νοικοκυριών, δυνατότητα αποπληρωμής δανείων, κόστος χρηματοδότησης νέων επενδύσεων
  - Ανάγκη μέτρων αντιμετώπισης, όπως ενίσχυση της προσφοράς και του ανταγωνισμού

Θετική δυναμική της οικονομίας σε δύσκολο παγκόσμιο περιβάλλον (2)

- Η ελληνική οικονομία δείχνει ανθεκτικότητα το 2022
  - Υψηλότερη των προσδοκιών (δυναμική κατανάλωσης και εξαγωγών)
  - Υψηλότερη του μ.ό. στην Ευρώπη
- Η μεγέθυνση συνοδεύεται από ποιοτικά χαρακτηριστικά
  - Διαχρονικά υψηλή εξωστρέφεια
  - Σημαντική ανάμιξη δημόσιου τομέα στην οικονομία
- Η ελληνική οικονομία παραμένει ευάλωτη μεσοπρόθεσμα
  - Αυξανόμενο κόστος χρηματοδότησης, υψηλό δημόσιο χρέος
  - Επιδείνωση στο εξωτερικό ισοζύγιο, εξάρτηση από εισαγωγές, χαμηλή εγχώρια αποταμίευση
  - Πιέσεις στη δημοσιονομική ισορροπία
  - Μη διατηρήσιμη τάση κατανάλωσης
  - Δυσμενή δημογραφικά χαρακτηριστικά
- Πώς η ελληνική οικονομία θα αντιμετωπίσει την διερχόμενη «καταιγίδα»;
  - Ενίσχυση παραγωγικής βάσης
  - Στροφή της παραγωγικής δομής με έμφαση σε επενδύσεις και παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας

Διεθνές περιβάλλον: επιβράδυνση το β' τρίμηνο του 2022, εντείνονται ενεργειακή κρίση – πληθωρισμός

- **Επιβράδυνση της ανάπτυξης το β' τρίμηνο**, υπό την επίδραση του **ενεργειακού κόστους**. Ανάπτυξη 4,1% σε Ευρωζώνη, 1,7% στις ΗΠΑ και 0,4% στην Κίνα.
  - Χώρες ΟΟΣΑ (β' τρίμ): Ετήσιος ρυθμός μεταβολής 3,7%, από 4,4% το προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξη 13,3% το β' τρίμ. 2021
- **Πληθωρισμός** στις χώρες του ΟΟΣΑ σε μέγιστο επίπεδο 39 ετών τον Αύγουστο (10,3%)
- Ισχυρός αντίκτυπος στην παγκόσμια οικονομία από τον **πόλεμο στην Ουκρανία**
  - Έντονες πιέσεις σε αγορές ενεργειακών προϊόντων, πρώτων υλών και τροφίμων
  - Δευτερεύουσες επιδράσεις από αβεβαιότητα για τη διάρκεια και τις επιδράσεις του πολέμου, διάχυση επιπτώσεων μέσω εφοδιαστικών αλυσίδων
- Πρόβλεψη ΟΟΣΑ για **παγκόσμια ανάπτυξη 3% το 2022** και 2,2% το 2023
- Η ΕΚΤ προβλέπει οριακή ανάπτυξη στην Ευρωζώνη το 2023 (+0,9%), με ορατό τον **κίνδυνο ύφεσης**, σε δυσμενές σενάριο (-0,9%).

Διεθνές περιβάλλον: προκλήσεις μεσοπρόθεσμα

Προκλήσεις παγκοσμίως

- Επιπτώσεις πολέμου στην Ουκρανία σε ενεργειακή επάρκεια, λειτουργία εφοδιαστικών αλυσίδων. Κίνδυνος **επισιτιστικής κρίσης** στις φτωχότερες χώρες.
- Αναχαίτιση νέων **ισχυρών πληθωριστικών πιέσεων**
  - Ταχύτερη **σύσφιξη της νομισματικής πολιτικής (FED, EKT)** → αύξηση επιτοκίων, με επιπτώσεις στις επενδύσεις
- Αντιμετώπιση **νέων εξάρσεων** της πανδημίας σε Κίνα

Προκλήσεις στην Ευρώπη

- Διαφοροποίηση πηγών **ενέργειας** και **ενεργειακή ασφάλεια**
- **Δημοσιονομικές παρεμβάσεις** για την στήριξη νοικοκυριών και επιχειρήσεων
- Επιδράσεις **σύσφιξης νομισματικής πολιτικής** της EKT
- Υλοποίηση **Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης**

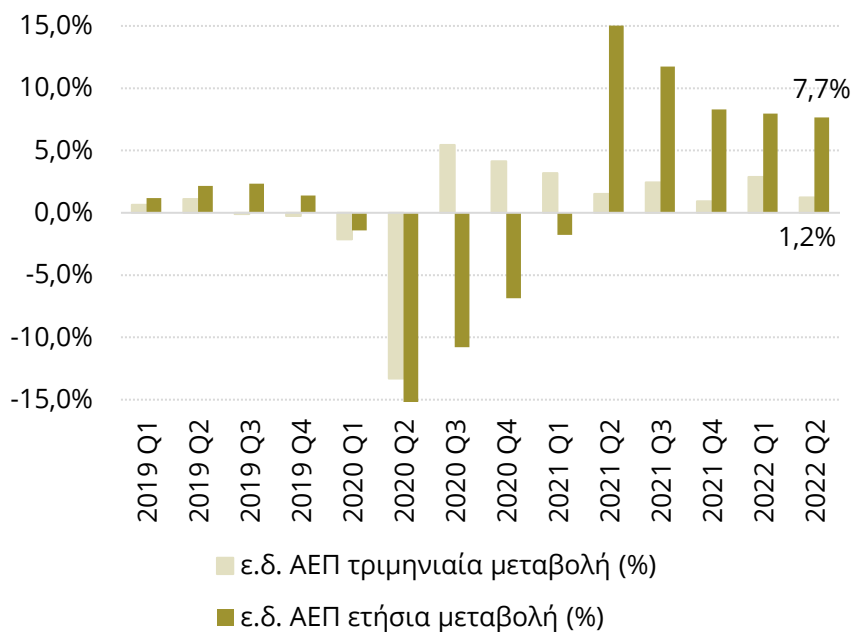

Ελλάδα β' τρίμηνο 2022: Καλύτερη των προσδοκιών η ανάκαμψη, παρά την επιβράδυνση

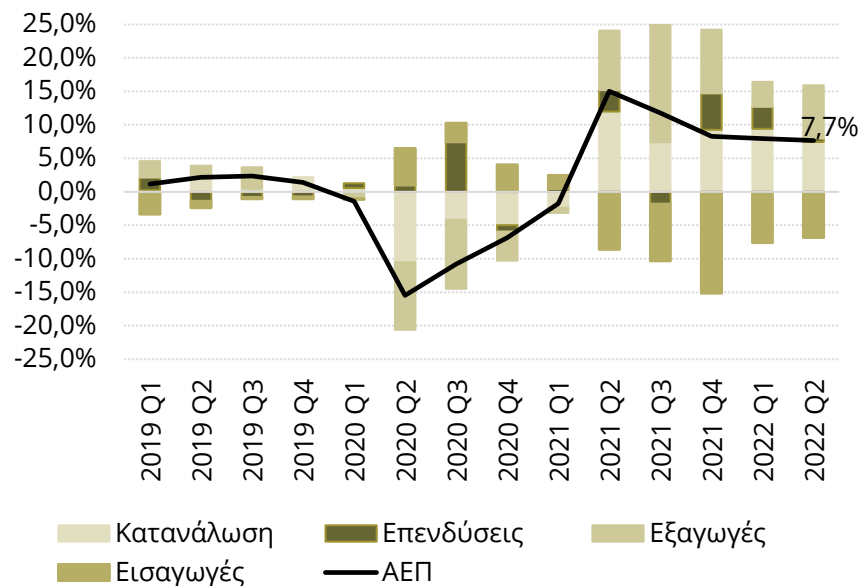
Πραγματικό ΑΕΠ Q2: +7,7% y/y, η 5^η ισχυρότερη μεγέθυνση στην Ευρωζώνη

- Μικρή επιβράδυνση (+8,0% y/y στο α' τρίμηνο)
- Ανθεκτική κατανάλωση (ιδιωτική +11,0%, δημόσια +0,8%)
- Ισχυρές εξαγωγές (+20,8%, με υπηρεσίες +47,4%)
- Μικρή άνοδος επενδύσεων (+3,5%)
- Δυναμική ανάκαμψη εισαγωγών (+15,5%)
- Διαχρονικά υψηλή εξωστρέφεια (82% του ΑΕΠ)

Εποχικά διορθωμένο ΑΕΠ

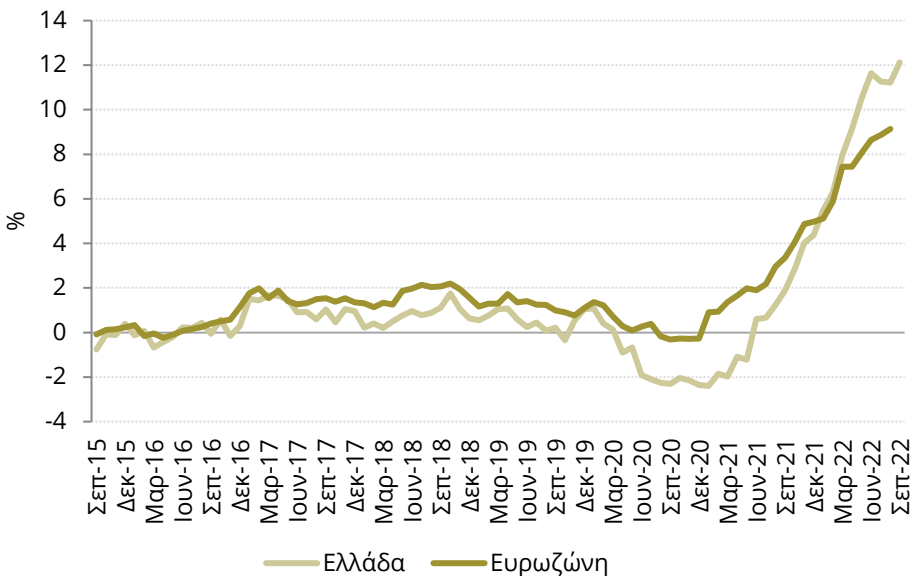
Ετήσια % μεταβολή για ε.δ. ΑΕΠ, συνεισφορά σε π.μ. ανά συνιστώσα

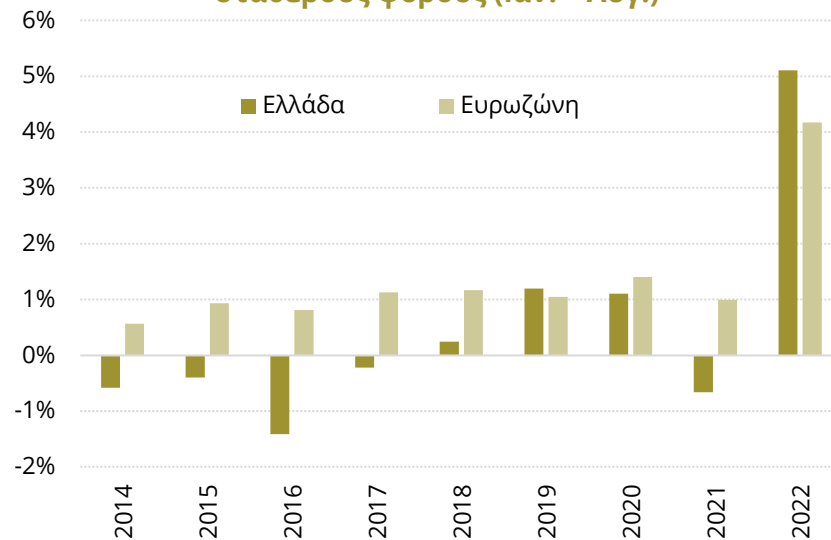

Ιστορικό υψηλό πληθωρισμού 27-ετίας το α' εννεάμηνο 2022, κυρίως λόγω τιμών των ενεργειακών αγαθών

Εναρμονισμένος Πληθωρισμός

ΕνΔΤΚ χωρίς ενεργειακά προϊόντα με σταθερούς φόρους (Ιαν. - Αύγ.)

Πηγές: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Eurostat

Ευρωζώνη: Υψηλό 25-ετίας επίπεδο πληθωρισμού το α' οκτάμηνο του 2022, 7,6% από 1,7% ένα χρόνο πριν.

Ελλάδα: Ενίσχυση εγχώριου Δείκτη Τιμών 12% τον Σεπτέμβριο από 11,4% τον Αύγουστο.

- Για την περίοδο Ιαν- Σεπ.: Ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ +9,5%, έναντι -0,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2021
- Για την περίοδο Ιαν- Αύγ.: Ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ +9,2%, έναντι -0,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2021 από ισχυρή αυξητική επίδραση ενεργειακών αγαθών (4,0%). Αμελητέα επίδραση από έμμεσους φόρους (-0,1%).

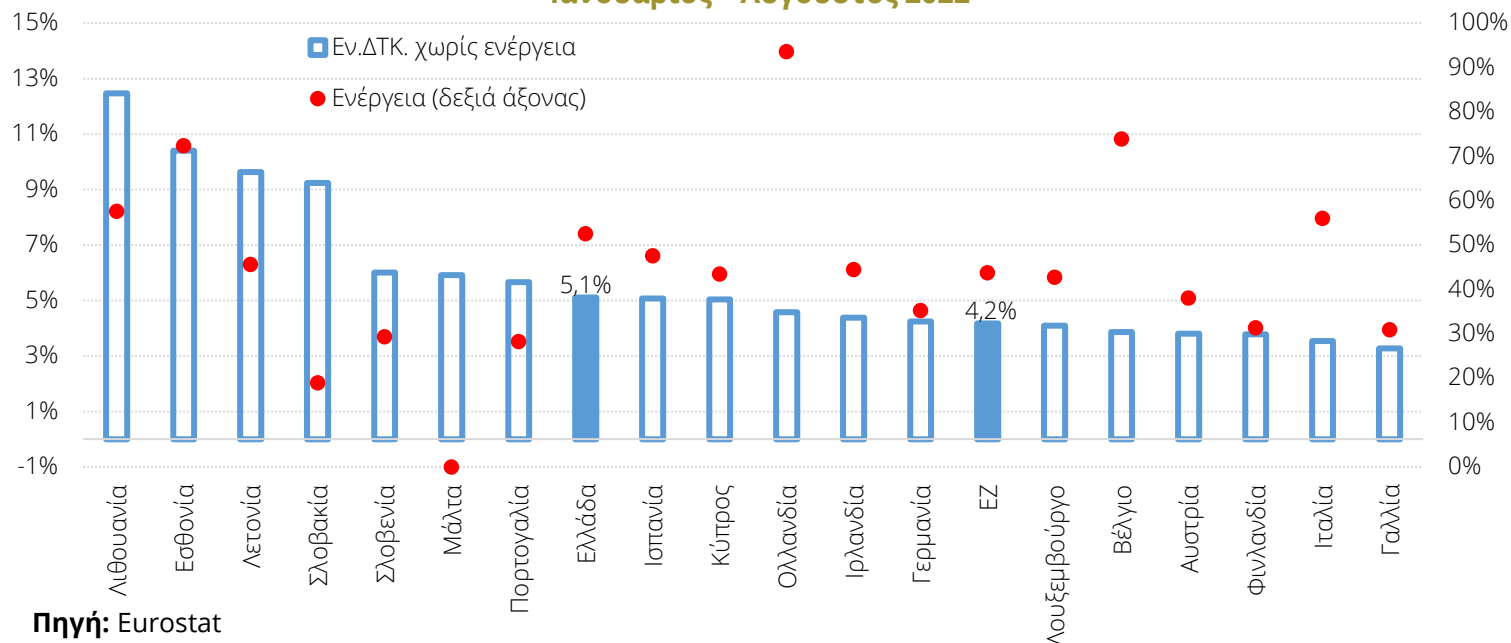
Δείκτης Τιμών Παραγωγού (Ιαν. - Αύγ. 2022): Άνοδος 39,8%, κυρίως λόγω ενεργειακών αγαθών, έναντι ανόδου 8,5% ένα χρόνο πριν

Η εγχώρια άνοδος των τιμών ενέργειας και ο πληθωρισμός χωρίς ενέργεια είναι υψηλότερα από τον μ.ό. της Ευρωζώνης

Ετήσιος ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ χωρίς ενέργεια, και τιμών Ενέργειας χωρίς φόρους, Ιανουάριος – Αύγουστος 2022

Ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ χωρίς φόρους και ενέργεια: Ελλάδα 5,1% έναντι 4,2% στην Ευρωζώνη στο α' οκτάμηνο του 2022. Επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών εντός της νομισματικής ένωσης.

6^η υψηλότερη στην EZ άνοδος των τιμών ενεργειακών αγαθών, εγχωρίως 52,6% έναντι 43,8% στην Ευρωζώνη

Με σταθερή τη ζήτηση, ο υψηλός δομικός πληθωρισμός σε ένα βαθμό αναδεικνύει στρεβλώσεις στην λειτουργία του ανταγωνισμού στις εγχώριες αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, συγκριτικά με την Ευρωζώνη.

Δημόσια οικονομικά: υπέρβαση στόχων το 2022, πίεση για το 2023

Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού Ιαν.-Αυγ. 2022

- Έλλειμμα €4,11 δισεκ. (στόχος €9,99 δισεκ.)
- Πρωτογενές πλεόνασμα €19 εκατ. (στόχος €5,94 δισεκ.)

Υπέρβαση στόχου από έσοδα (+€5,70 δισεκ.)

- Υψηλότερες εισπράξεις φόρων, κατά 18,2% έναντι του στόχου
- Αλλαγή στις ημερομηνίες δόσεων ΕΝΦΙΑ

Μειωμένες δαπάνες κατά €192 εκατ.

- Ετεροχρονισμός πληρωμών εξοπλιστικών προγραμμάτων κατά €803 εκατ.

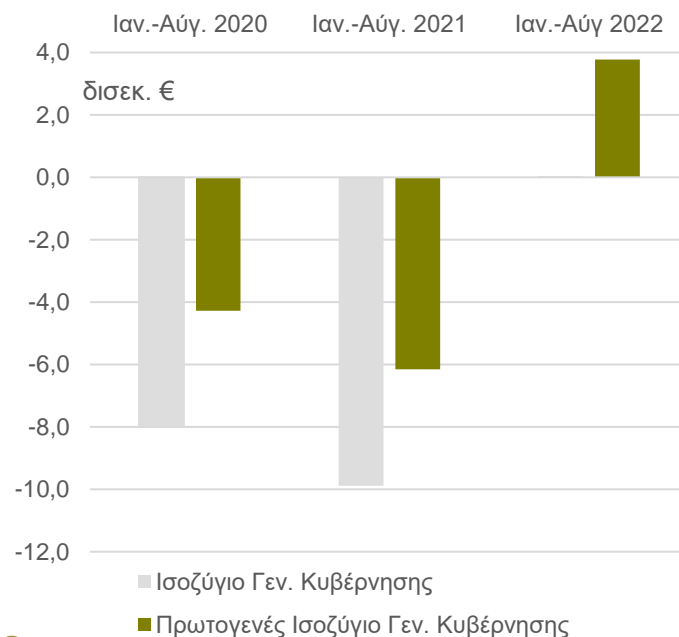
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης Ιαν.-Αυγ. 2022

- Πλεόνασμα €36 εκατ.
- Πρωτογενές πλεόνασμα €3,77 δισεκ.

Πίεση για αύξηση δαπανών λόγω ενεργειακής κρίσης

Αναθεωρημένος στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης ίσος με -1,7% το 2022 (αντί -2,0%) και 0,7% το 2023 (αντί 1,1%)

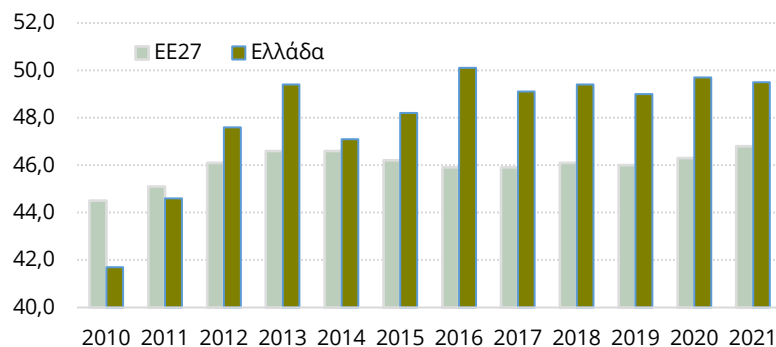
Ισοζύγιο Γενικής κυβέρνησης

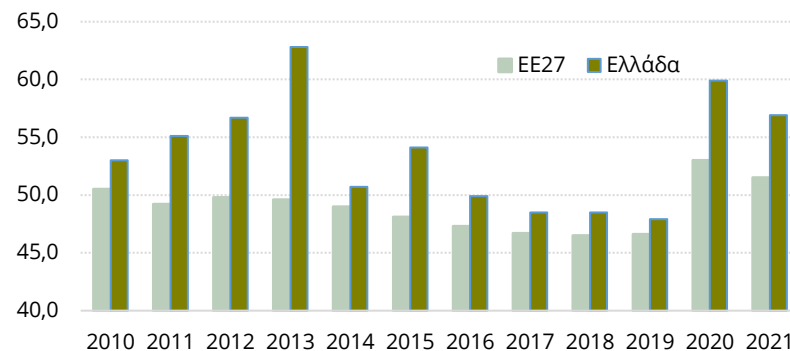

Σε συνέχεια της κρίσης πανδημίας, οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν, αναλογικά περισσότερο από τον μ.ό. στην ΕΕ

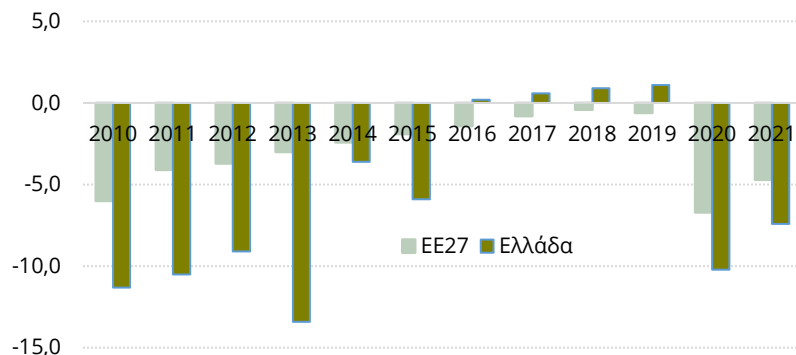
Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)

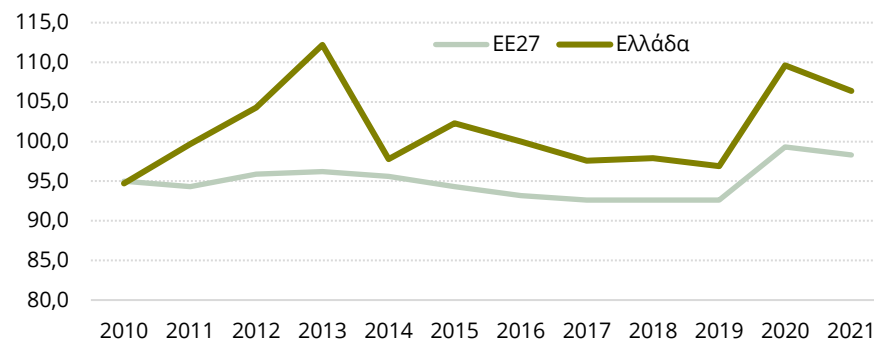
Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)

Οικονομική ανάμιξη δημόσιου τομέα (άθροισμα εσόδων και δαπανών γεν. κυβέρνησης, ως % του ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

...με τα δημόσια έσοδα να παραμένουν επίσης σε υψηλότερα επίπεδα, με συνέπεια να:

- περιορίζεται μερικώς η απόκλιση του δημοσιονομικού ελλείμματος από τον μ.ό της ΕΕ
- αυξάνεται αναλογικά περισσότερο η ανάμιξη του δημοσίου στην οικονομία

Θετικές τάσεις σε βραχυχρόνιους δείκτες δραστηριότητας και το γ' τρίμηνο

Βιομηχανία

- Ενίσχυση βιομηχανικής παραγωγής κατά 4,1% στο επτάμηνο του 2022. Επιβράδυνση σε σχέση με το 2021 (9,5%)
- Οριακή μείωση στην Ευρωζώνη κατά 0,1%, αντί ενίσχυσης κατά 13,0% την ίδια περίοδο του 2021

Κατασκευές

- Άνοδος της παραγωγής στις Κατασκευές κατά 23,9% στο πρώτο εξάμηνο του 2022, αντί 6,1% στην ίδια περίοδο του 2021
- Αύξηση στην παραγωγή Οικοδομικών Έργων κατά 22,2% αντί ηπιότερης αύξησης κατά 6,2% το 2021

Τουρισμός

- Υπερδιπλασιάστηκε ο δείκτης κύκλου εργασιών στον Τουρισμό στο πρώτο μισό του έτους (+146,8%)

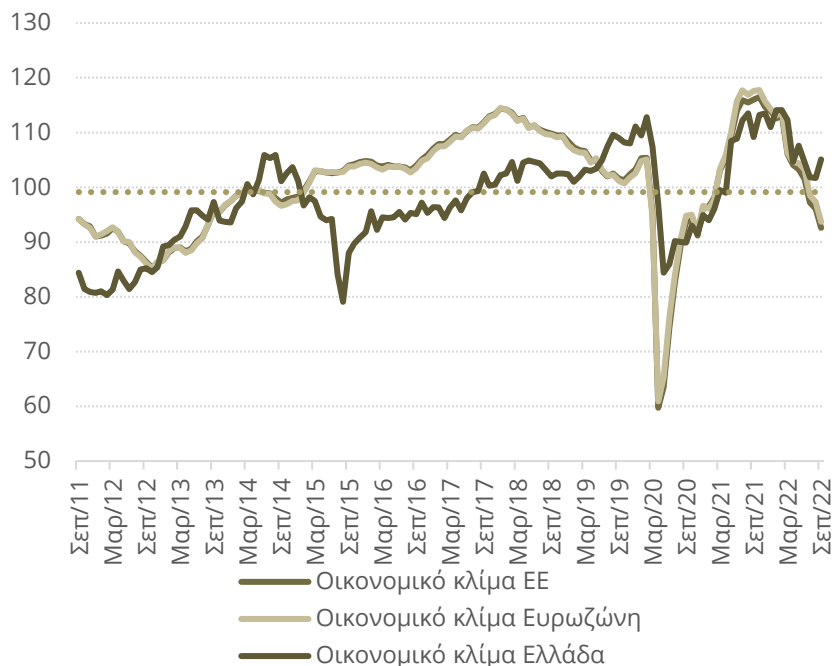
Λιανικό Εμπόριο

- Αύξηση 5,1% στον όγκο του Λιανικού Εμπορίου στο επτάμηνο 2022 αντί αύξησης κατά 9,1% το 2021.
- Μικρή επιδείνωση προσδοκιών στο εννεάμηνο του 2022.

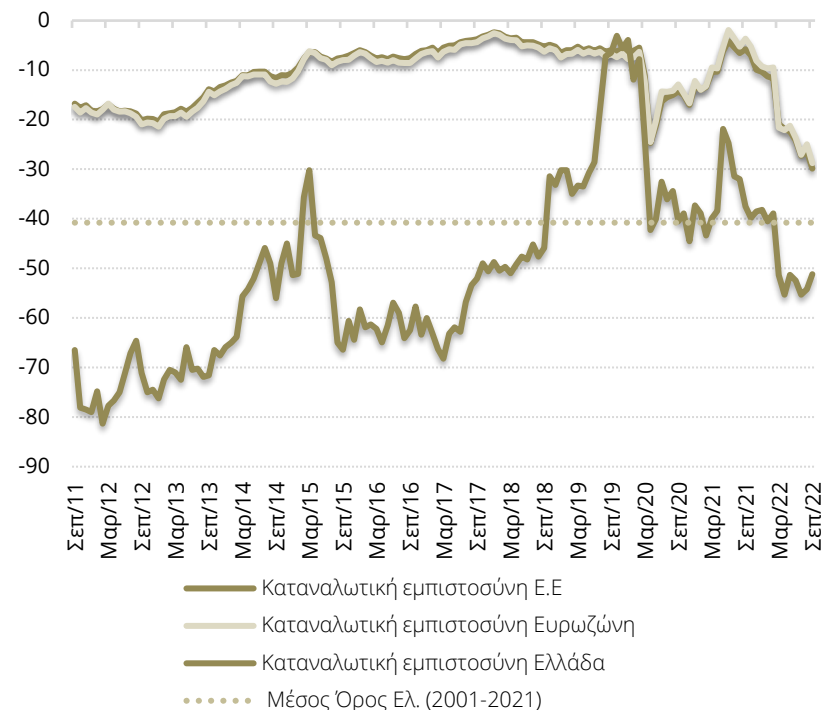

Επιδείνωση Οικονομικού Κλίματος το γ' τρίμηνο του 2022, αισθητά χαμηλότερα από πέρυσι.

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης

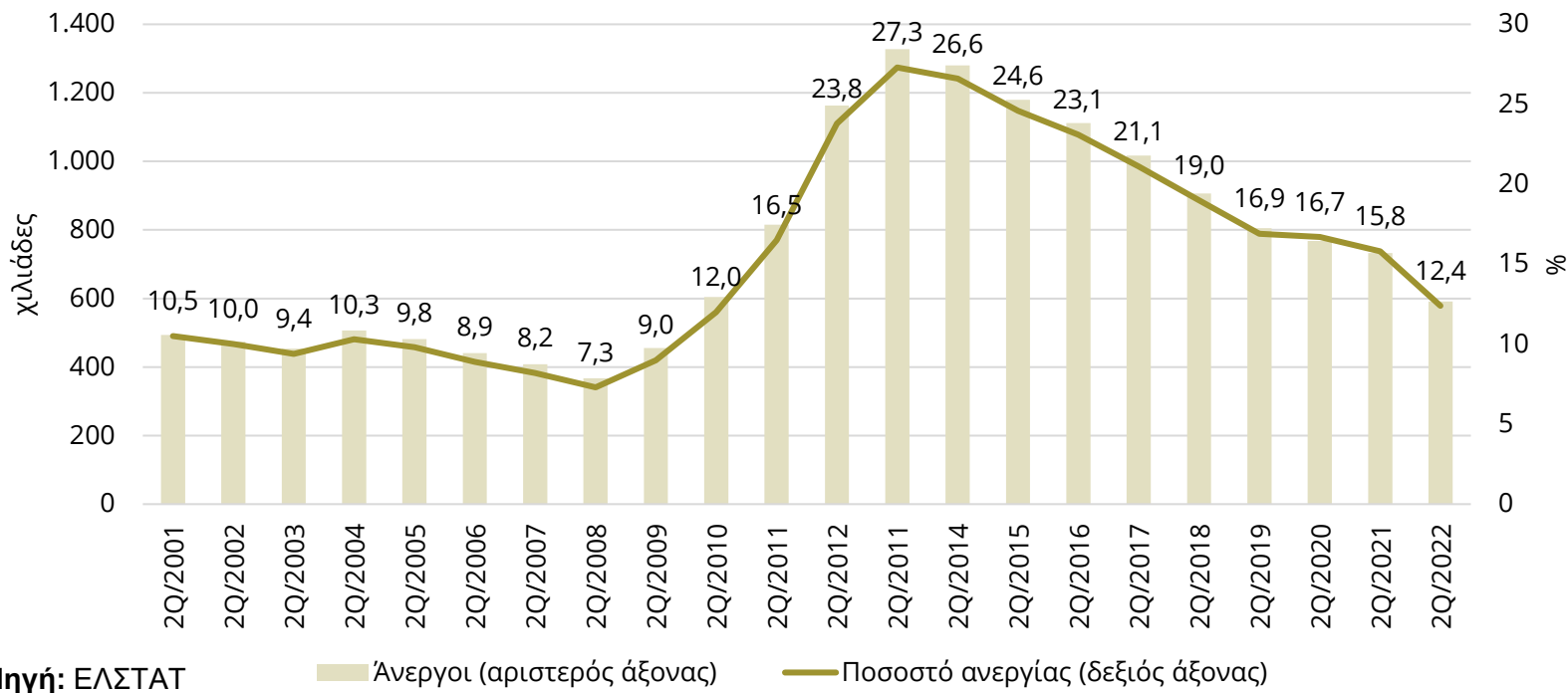
Πηγές: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Μικρότερη υποχώρηση της Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης, σε χαμηλότερα επίπεδα από την Ευρωζώνη

Συνεχής μείωση του ποσοστού ανεργίας το β' τρίμηνο, με σημάδια κόπωσης το γ' τρίμηνο

Αριθμός ανέργων και ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα

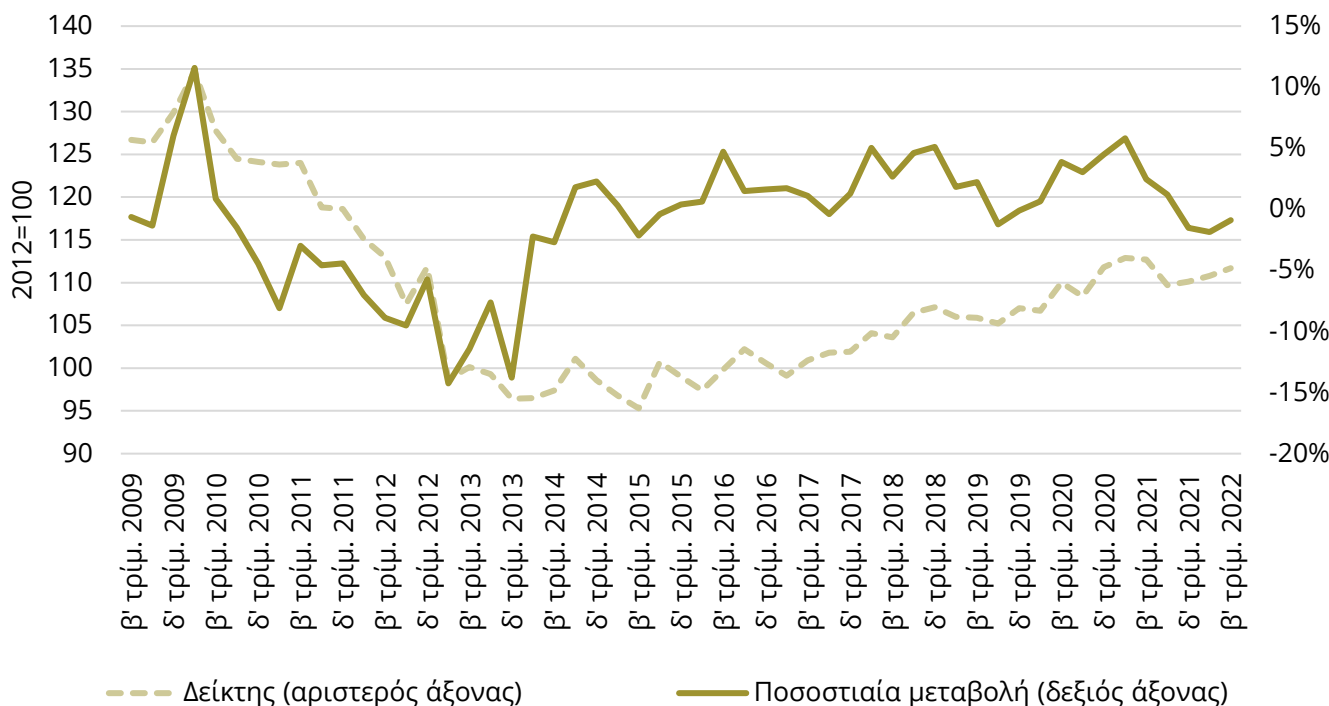

- Στο 12,4% το ποσοστό ανεργίας το β' τρίμ. του 2022 από 15,8% το β' τρίμ. του 2021 και 16,7 το β' τρίμ. του 2020.
- Όμως, το εποχικά μη προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Αύγουστο του 2022 (11,6%) παρουσίασε οριακή αύξηση κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το ποσοστό ανεργίας του Ιουλίου 2022 (11,5%).
- Αύξηση απασχόλησης σε 16 κλάδους. Ενδεικτικά: Τουρισμός (+84,4 χιλ.), Εκπαίδευση (+30,4 χιλ.), Μεταποίηση (+27,9 χιλ.).
- Μείωση της απασχόλησης σε 5 κλάδους. Ενδεικτικά: Δημόσια διοίκηση (-20,9 χιλ.), Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος-Φυσικού αερίου-Ατμού-Κλιματισμού (-5,2 χιλ.).

Μικρή αύξηση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους για τρίτο συνεχόμενο τρίμηνο...

Εξέλιξη εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους

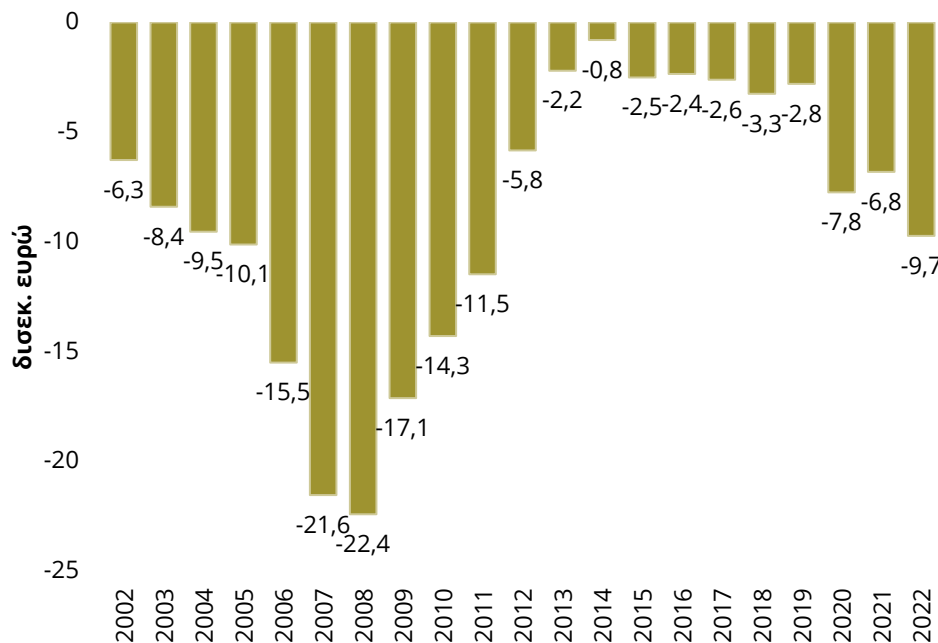

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

...ωστόσο το μισθολογικό κόστος παραμένει στο β' τρίμ. 2022 κατά 0,9% χαμηλότερο συγκριτικά με το β' τρίμ. του 2021, σε συνέχεια απότομης μείωσής του στα μέσα του 2021.

Στα €9,7 δισεκ. το έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών την περίοδο Ιαν.-Ιουλ. του 2022...

Μεταβολή 2022/2021

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

-2.928

Ισοζύγιο Αγαθών

-7.894

Ισοζύγιο Υπηρεσιών

5.419

Ισοζύγιο Πρωτογενών Εισοδ.

-569

Ισοζύγιο Δευτερογενών Εισοδ.

116

-10.000 -6.000 -2.000 2.000 6.000
εκατ. ευρώ

Πηγή: ΤτΕ, **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE

... σημαντικά αυξημένο από το 2021.

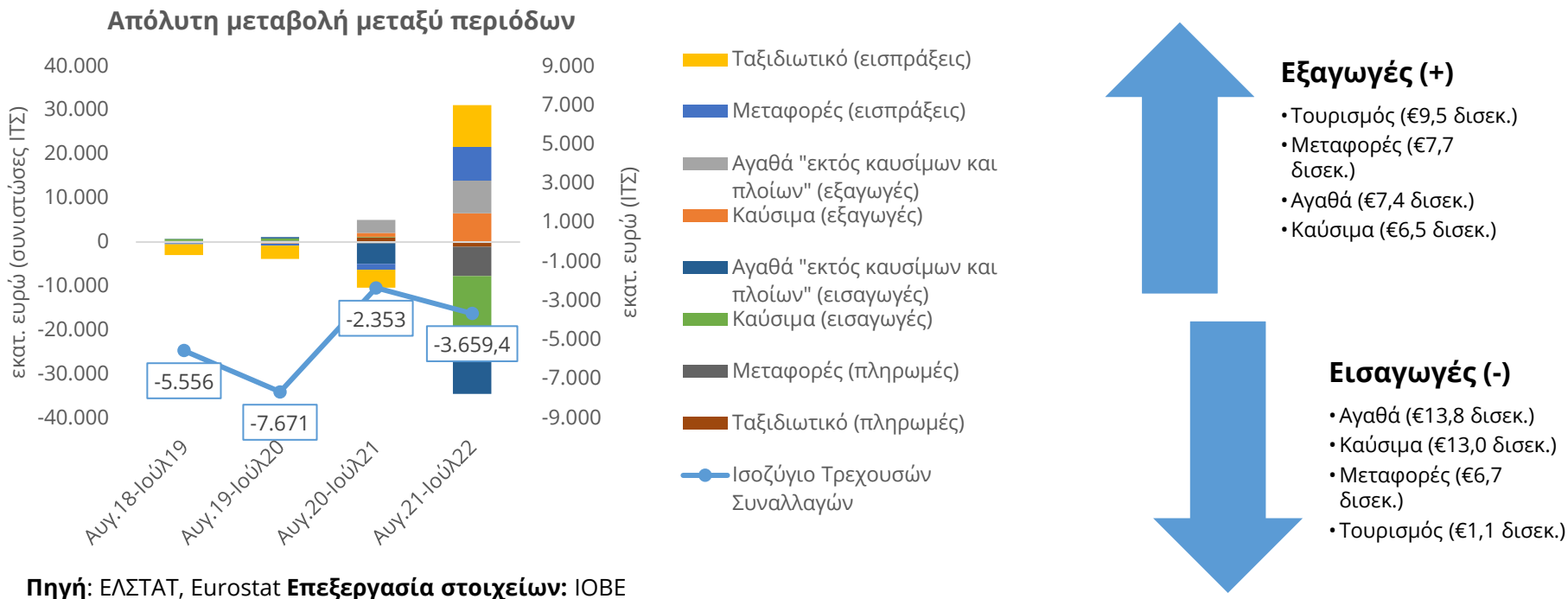
- Διπλάσια αύξηση εισαγωγών έναντι εξαγωγών αγαθών, με το 50% των αυξημένων ροών στα αγαθά να αφορά καύσιμα.
- Σημαντική αύξηση των εισπράξεων από τουρισμό (+€5,4 δισεκ.) και μεταφορές (+3,8 δισεκ.). Οι τουριστικές εισπράξεις στο ίδιο σχεδόν επίπεδο με το 2019.

Σημαντική επίδραση των τιμών στην αξία εξαγωγών και εισαγωγών το τελευταίο 12μηνο, με αυξήσεις τουλάχιστον 20%

Η συμβολή επιλεγμένων συνιστωσών στην εξέλιξη του ΙΤΣ μετά το ξέσπασμα της κρίσης ενέργειας

12μηνο Αύγ. 2021 – Ιούλιος 2022

- Αξία εξαγωγών αγαθών και καυσίμων +41% (τιμές +31%)
- Αξία εισπράξεων υπηρεσιών +81% (τιμές +20%)
- Αξία εισαγωγών αγαθών και καυσίμων +49% (τιμές +24%)
- Αξία πληρωμών υπηρεσιών +64% (τιμές +20%)

Το τραπεζικό σύστημα επιδεικνύει ανθεκτικότητα, ωστόσο θα αντιμετωπίσει αυξανόμενες προκλήσεις μεσοπρόθεσμα

Θετικές εξελίξεις

- Συνεχιζόμενη μείωση των ΜΕΔ το δεύτερο τρίμηνο
- Ενίσχυση πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις
- Αύξηση ιδιωτικών καταθέσεων, αν και με τάση σταθεροποίησης

Προκλήσεις

- Αύξηση κόστους δανεισμού και απόκλιση από τον πυρήνα της Ευρωζώνης
- Κίνδυνος για νέο γύρο ληξιπρόθεσμων οφειλών λόγω ενεργειακής κρίσης
- Πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά

Προτεραιότητες

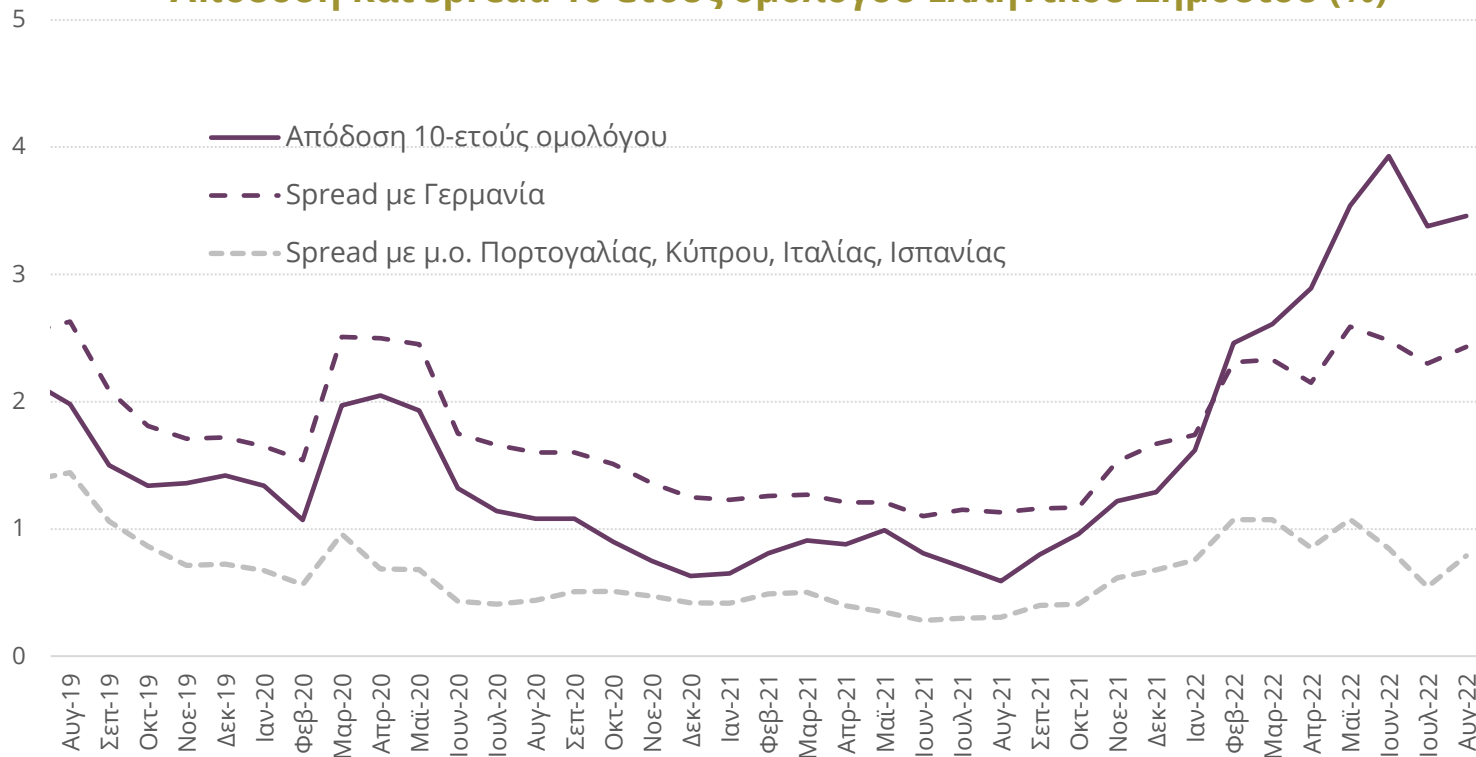
- Επιτάχυνση στην αξιοποίηση του δανειακού σκέλους του Ταμείου Ανάκαμψης
- Συνέχιση βελτίωσης της ποιότητας του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων
- Αποτελεσματική εφαρμογή του πτωχευτικού κώδικα

Η σφιχτότερη νομισματική στάση της ΕΚΤ, η αβεβαιότητα και οι κίνδυνοι για την πραγματική οικονομία επηρεάζουν τις προοπτικές κερδοφορίας των τραπεζών

Το κόστος νέου δανεισμού του δημοσίου καταγράφει άνοδο, σε υψηλά επίπεδα 5-ετίας...

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

Πηγή: ΕΚΤ

... ενώ η απόκλιση (spread) σε σχέση και με άλλες χώρες της Ευρωζώνης διευρύνεται και παραμένει μεγαλύτερη από αυτή στην περίοδο πριν την ελληνική κρίση χρέους

Οι επενδύσεις ως βασική συνιστώσα της ανάκαμψης μεσοπρόθεσμα Η ευκαιρία του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

- Αναγκαία η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης
- Επιβαρυσμένο διεθνές οικονομικό κλίμα, εγχώριο επενδυτικό «κενό» και αισθητή υποχώρηση της αξιοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού της βιομηχανίας

Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»

- Χρονοδιάγραμμα: Προχρηματοδότηση €3,96 δισεκ. στις 9/8/2021, εκταμίευση πρώτης δόσης €3,56 δισεκ. στις 8/4/22, δεύτερο αίτημα πληρωμής €3,56 δισεκ. στις 30/8/22
- 150 επενδυτικά σχέδια έχουν υποβληθεί μέχρι στιγμής, από ενδιαφερόμενους επενδυτές, με συνολικό προϋπολογισμό €6,82 δισεκ., εκ των οποίων €2,83 δισεκ. αφορούν σε δάνεια του ΤΑΑ
- 23 επενδυτικά σχέδια έχουν συμβασιοποιηθεί, με συνολικό προϋπολογισμό €1,41 δισεκ., εκ των οποίων €650 εκατ. χρηματοδοτούνται από πόρους-δάνεια του ΤΑΑ
- Εγγυοδοτικό πρόγραμμα δανείων συνολικού ύψους €2,5 δισεκ. σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω του InvestEU από τις αρχές του 2023
- Οι παραπάνω επενδύσεις εμπίπτουν σε διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας, π.χ. βιομηχανία, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, μεταφορές, τουρισμός, υπηρεσίες, εμπόριο.
- Σε μια περίοδο ανερχόμενων επιτοκίων, **το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανειακών συμβάσεων που έχουν υπογραφεί ανέρχεται σε μόλις 0,90%, με μέση διάρκεια αποπληρωμής περίπου τα 10 έτη**

Μακροοικονομικές προβλέψεις 2022

Σενάριο 2022

- Η υγειονομική κρίση δεν προκαλεί σημαντική διαταραχή στην οικονομική δραστηριότητα.
- Η γεωπολιτική αστάθεια σε ανατολική Ευρώπη και Μεσόγειο, συνεχίζεται σε παρεμφερή ένταση με αυτή στο τρίτο τρίμηνο του 2022.
- Η οικονομία της Ευρωζώνης ακολουθεί το βασικό σενάριο της ΕΚΤ για ανάπτυξη και πληθωρισμό (3,1% και 8,1% το 2022, 0,9% και 5,5% το 2023), ενεργειακές τιμές και επιτόκια.
- Μικρή καθυστέρηση (1-2 τρίμηνα) στην εφαρμογή του Σχεδίου "Ελλάδα 2,0".
- Ελαφρά υψηλότερες δημόσιες δαπάνες σε σχέση με το Προσχέδιο του ΚΠ.
- Υψηλότερη πιθανότητα για επιπλέον **θετικές εξελίξεις το 2022** και **κίνδυνος για αρνητικές εξελίξεις το 2023**.

Προβλέψεις 2022

- **Ανάπτυξη: ≈ 6,0%**
- Ιδιωτική κατανάλωση: ≈ 8,1%
- Δημόσια κατανάλωση: ≈ 2,2%
- Επενδύσεις: ≈ 6,6%
- Εξαγωγές: ≈ 12,5%
- Εισαγωγές: ≈ 13,5%
- Ανεργία: ≈ 12,3%
- Πληθωρισμός: ≈ 9,7%

Προβλέψεις 2023

- **Ανάπτυξη: ≈ 1,6%**
- Ιδιωτική κατανάλωση: ≈ 0,8%
- Δημόσια κατανάλωση: ≈ 0,6%
- Επενδύσεις: ≈ 10,5%
- Εξαγωγές: ≈ 3,8%
- Εισαγωγές: ≈ 4,8%
- Ανεργία: ≈ 11,5%
- Πληθωρισμός: ≈ 4,2%

Κίνδυνοι και θετικές προοπτικές

Κίνδυνοι

- Κίνδυνος διεθνούς ύφεσης το 2023
- Κίνδυνος για επίτευξη δημοσιονομικών στόχων σε δυσμενέστερο μακροοικονομικό σενάριο
- Επιδείνωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και μακροοικονομική ανισορροπία
- Καθυστέρηση επενδυτικής βαθμίδας για την Ελλάδα
- Παρατεταμένη εκλογική περίοδος
- Συνέχιση του πολέμου και κίνδυνος «θερμού» επεισοδίου
- Ο δομικός πληθωρισμός σε σύγκριση με τον αντίστοιχο στην ΕΖ και απώλεια ανταγωνιστικότητας
- Σημάδια κόπωσης στην αγορά εργασίας
- Περαιτέρω καθυστέρηση στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων του Σχεδίου "Ελλάδα 2,0"
- Κίνδυνος για νέα έξαρση ληξιπρόθεσμων οφειλών, λόγω ανόδου επιτοκίων και κόστους διαβίωσης

Θετικές προοπτικές

- Αύξηση των δημοσιονομικών εσόδων και μείωση δημοσίου χρέους
- Συστηματική ενίσχυση της εξωστρέφειας
- Η υγειονομική κρίση δεν προκαλεί σημαντική διαταραχή στην οικονομική δραστηριότητα
- Επεκτατική δημοσιονομική πολιτική και μέτρα στήριξης

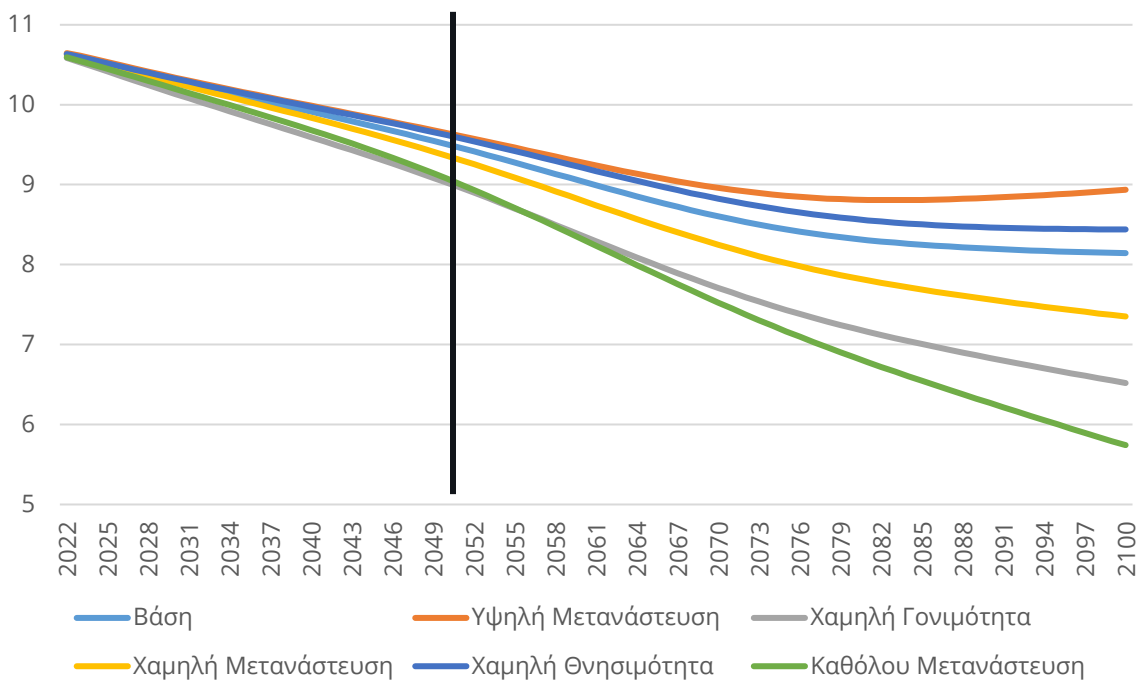
Ειδική μελέτη

**Δημογραφικό πρόβλημα:
Προκλήσεις και προτάσεις πολιτικής**

Οι μακροχρόνιες δημογραφικές τάσεις στην Ελλάδα είναι έντονα αρνητικές

Εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας κατά σενάριο, εκατ.

Η πληθυσμιακή μείωση των τελευταίων ετών αναμένεται να συνεχιστεί, με σχετικά μικρή ευαισθησία ως προς τις υποθέσεις των προβολών έως το 2050.

Ωστόσο, μετά το 2050 διαφορετικές παραδοχές για τη μετανάστευση, τη γονιμότητα και τη θνησιμότητα οδηγούν σε πολύ μεγάλες αποκλίσεις (π.χ. 3,2 εκατ. άτομα διαφορά μεταξύ των σεναρίων υψηλής και μηδενικής μετανάστευσης).

Πηγή: Eurostat

- **Εξετάζονται επιδράσεις και πολιτικές** σε τομείς που αναμένεται να επηρεαστούν σημαντικά από τις δημογραφικές εξελίξεις
- **Προτείνονται μέτρα** για τη στήριξη της οικογένειας, τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, την αναμόρφωση των συστημάτων υγείας, εκπαίδευσης και συντάξεων, την ομαλή ενσωμάτωση μεταναστών και την προσέλκυση ατόμων υψηλής εξειδίκευσης (brain gain, digital nomads) εξομαλύνουν τις αρνητικές επιδράσεις του δημογραφικού προβλήματος

Μπορεί η γήρανση να αντιστραφεί ή αναχαιτιστεί;

Όχι

- Παράγοντες όπως η αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης ή η ισότητα των φύλων αντανakλούν κοινωνική πρόοδο και είναι κοινωνικά θεμιτοί.
- Ακόμη και εάν υπήρχε επίτευξη ποσοστών γονιμότητας πάνω από το ποσοστό γενεακής αναπλήρωσης, τα ενδεχόμενα οικονομικά οφέλη θα γίνονταν αντιληπτά σε ορίζοντα 20ετίας τουλάχιστον.

Ναι

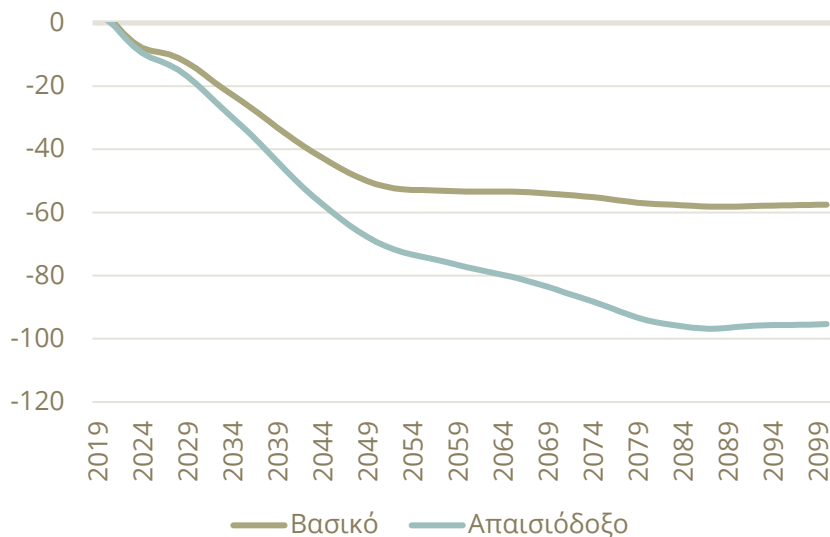
- Μέσω ενός μακροχρόνιου και συντονισμένου σχεδιασμού πολιτικών σε κρίσιμους τομείς όπως:
  - Ισότητα των φύλων
  - Εργασιακές σχέσεις
  - Σύστημα κοινωνικής προστασίας
  - Μεταναστευτική πολιτική
  - Εκπαίδευση
- Προσβασιμότητα των πληθυσμιακών ομάδων που υπό-εκπροσωπούνται στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας κ.α.

Παράλληλα, θα πρέπει κρίσιμες πτυχές του συστήματος κοινωνικής προστασίας (υγειονομική περίθαλψη, μακροχρόνια φροντίδα, συνταξιοδοτικό σύστημα κ.α.) να θωρακιστούν ώστε να ανταπεξέλθουν στις επερχόμενες προκλήσεις

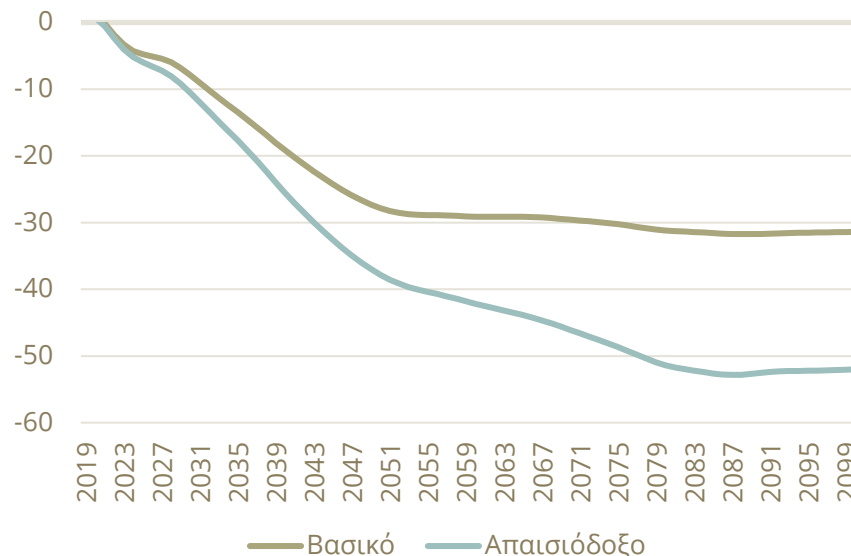

Πολιτική αδράνειας απέναντι στη δημογραφική συρρίκνωση μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια ετήσιου ΑΕΠ ύψους έως και €95 δισεκ. μέχρι το 2100

ΑΕΠ (διαφορά από το επίπεδο του 2019 σε πραγματικούς όρους, € δισεκ.)

ΑΕΠ (% διαφορά από το επίπεδο του 2019, σε πραγματικούς όρους, εκατοστιαίες μονάδες)

Εκτιμήσεις ΙΟΒΕ. Παραδοχές: Η συνταξιοδοτική δαπάνη ανά ηλικιωμένο παραμένει σταθερή σε πραγματικούς όρους, η δαπάνη περίθαλψης ανά ηλικιωμένο αυξάνεται σε πραγματικούς όρους με ετήσιο ρυθμό 0.5%, οι πρόσθετες δημόσιες δαπάνες για περίθαλψη και συντάξεις χρηματοδοτούνται με αύξηση της φορολογίας εισοδήματος, η παραγωγικότητα φθίνει με την αύξηση του ποσοστού των ηλικιωμένων στον πληθυσμό

...ή κατά 52% σε σύγκριση με το 2019, υπό το απαισιόδοξο σενάριο. Η πτώση του πραγματικού ΑΕΠ μετριάζεται σε €58 δισεκ. μέχρι το 2100, ή κατά 31% σε σύγκριση με το 2019, υπό το βασικό σενάριο

Κρίσιμη σημασία έχουν οι πολιτικές τόνωσης της γονιμότητας και οι παρεμβάσεις μεταναστευτικής πολιτικής, οι οποίες δύνανται να περιορίσουν τις απώλειες στο ΑΕΠ το 2100, κατά έως και 10 ή 7 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα

Ευχαριστούμε πολύ!

www.iobe.gr

twitter.com/IOBE_FEIR